

The University Of Tehran Press

Journal of Social Problems of Iran

Anxiety Symptoms in Working Children: Predicting Based on Attachment Styles and The Mediating Roles of Hope for Life and Life Satisfaction

Nargess Pourtaleb¹ | Zeinab Hasani² | Majid Dadashzadeh³

1. Assistant Professor, Department of Psychology and Educational Sciences, University of Farhangian, Tehran, Iran. E-mail: n.pourtaleb@cfu.ac.ir
2. Master of Arts, Child and Adolescent Clinical Psychology, Department of Psychology, Roshdiye Institute of Higher Education, Tabriz, Iran. E-mail: zeinabhasani5022@gmail.com
3. Corresponding Author, Assistant Professor, Department of Psychology and Educational Sciences, University of Farhangian, Tehran, Iran. E-mail: m.dadashzadeh@cfu.ac.ir

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Article Article history: Received: 21 January 2026 Received in revised form: 9 April 2026 Accepted: 7 May 2026 Published online: 23 July 2026 Keywords: <i>Attachment styles, anxiety symptoms, life expectancy, life satisfaction Working Children.</i>	Working children are exposed to psychosocial risks, including anxiety. This study aimed to predict anxiety among working children based on attachment styles, with life expectancy and life satisfaction as mediators. This descriptive-correlational study employed path analysis. The population consisted of working male children aged 8–12 years under the supervision of the Welfare Organization in Tehran in the years 2004–2003 (n=38,000), from which a sample of 380 participants was drawn. Data were collected using the Spence Anxiety Scale, Collins and Read's Attachment Style scale, Snyder's Hope for Life scale, and Diener et al.'s Satisfaction with Life scale. The findings showed a negative direct effect of life expectancy and life satisfaction on anxiety symptoms, and a positive direct effect of ambivalent attachment on anxiety symptoms ($P < 0.05$). Direct effects of secure attachment on life expectancy and life satisfaction were positive, whereas direct effects of avoidant attachment on life expectancy and life satisfaction were negative and significant. The direct effect of ambivalent attachment on life satisfaction was negative and significant. Life expectancy mediated the relationship between secure and avoidant attachment and anxiety symptoms and between secure/avoidant attachment and life satisfaction; life expectancy served as a meaningful mediator in the relationship between ambivalent attachment and anxiety symptoms ($P < 0.05$). Life satisfaction functioned as a mediator in the relationship between ambivalent attachment and anxiety symptoms ($P < 0.05$). The findings underscore the important roles of attachment styles, life expectancy, and life satisfaction in modulating anxiety symptoms among working children, with implications for risk assessment and intervention.
Cite this article: Pourtaleb, N., Hasani, Z., & Dadashzadeh, M. (2026). Anxiety Symptoms in Working Children: Predicting Based on Attachment Styles and The Mediating Roles of Hope for Life and Life Satisfaction. <i>Journal of Social Problems of Iran</i>, 17(1), 337-365. DOI: https://doi.org/10.22059/IJSP.2026.409903.671369	
© The Author(s). Publisher: The University of Tehran Press. DOI: https://doi.org/10.22059/IJSP.2026.409903.671369	

Introduction

Child labor remains one of the most serious social challenges affecting children's psychological development worldwide. Economic hardship, family instability, and limited access to education have increased the number of children who enter the labor market at an early age. Beyond physical risks, working children are frequently exposed to chronic stress, social exclusion, and emotional deprivation, placing them at greater risk for mental health problems. Anxiety symptoms are among the most common psychological difficulties reported in this population, affecting emotional adjustment, social functioning, and overall well-being (Spence, 1998). Attachment theory suggests that children's early relationships with caregivers shape internal working models that influence emotional regulation and responses to stressful situations (Bowlby, 1982). Children with secure attachment generally show greater emotional stability, whereas insecure attachment styles, particularly avoidant and ambivalent attachment, have been associated with psychological distress and anxiety (Collins & Read, 1990). Positive psychological resources may also influence this relationship. Snyder (2002) proposed that hope enables individuals to pursue goals despite adversity, while life satisfaction reflects a person's overall evaluation of life circumstances (Diener et al., 1985). Although these variables have been studied separately, limited evidence has examined their combined role in explaining anxiety symptoms among working children. Accordingly, this study investigated whether attachment styles predict anxiety symptoms directly and indirectly through hope for life and life satisfaction among working children in Tehran.

Methodology

This descriptive-correlational study employed path analysis to examine the proposed relationships. The study population consisted of working boys aged 8–12 years who were registered with the State Welfare Organization in Tehran during the 2024–2025 academic year (approximately 38,000 children). Using Cochran's formula, 380 participants were selected through convenience sampling from welfare centers. After excluding six incomplete questionnaires, data from 374 children were analyzed.

Data were collected using the Spence Children's Anxiety Scale (SCAS), the Collins and Read Attachment Scale (AAS), Snyder's Hope Scale, and the Satisfaction with Life Scale (SWLS). All instruments demonstrated acceptable internal consistency (Cronbach's $\alpha = 0.79\text{--}0.84$). Data were analyzed using SPSS 20 and AMOS 20. Before model estimation, assumptions of normality, multicollinearity, and multivariate outliers were examined and confirmed. Maximum likelihood estimation was applied to test the proposed structural model, and non-significant paths were removed to achieve the final model.

Findings

The final sample included 374 working children. The mean (SD) scores were 19.40 (5.30) for secure attachment, 4.91 (4.24) for avoidant attachment, 4.92 (4.29) for ambivalent attachment, 20.06 (8.17) for hope for life, 16.13 (5.53) for life satisfaction, and 36.64 (27.93) for anxiety symptoms.

Preliminary analyses confirmed that the assumptions required for path analysis, including normality, absence of multicollinearity, and absence of multivariate outliers, were satisfied. In the initial structural model, the direct paths from secure attachment to anxiety symptoms, avoidant attachment to anxiety symptoms, and ambivalent attachment to hope for life were not statistically significant ($P > .05$) and were therefore removed. The modified model demonstrated an excellent fit to the data (CMIN = 1.55, $df = 3$, $P = .672$; CFI = .99; IFI = .99; RMSEA = .01; CMIN/DF = .52).

Ambivalent attachment showed a significant positive direct effect on anxiety symptoms ($\beta = .11$, $P = .019$). Hope for life ($\beta = -.34$, $P < .001$) and life satisfaction ($\beta = -.29$, $P < .001$) were both significant negative predictors of anxiety symptoms. Secure attachment was positively

associated with hope for life ($\beta = .15$, $P < .001$) and life satisfaction ($\beta = .31$, $P < .001$). In contrast, avoidant attachment negatively predicted hope for life ($\beta = -.15$, $P < .001$) and life satisfaction ($\beta = -.40$, $P < .001$), while ambivalent attachment negatively predicted life satisfaction ($\beta = -.12$, $P = .008$).

Sobel tests further indicated that hope for life significantly mediated the relationships between secure and avoidant attachment styles and anxiety symptoms. Life satisfaction also served as a significant mediator in the associations between all three attachment styles and anxiety symptoms ($P < .05$). Overall, the findings suggest that attachment influences anxiety both directly and indirectly through positive psychological resources.

Discussion and Conclusion

The present study provides evidence that attachment styles influence anxiety symptoms among working children through both direct and indirect mechanisms. While ambivalent attachment was directly associated with higher anxiety, the effects of secure and avoidant attachment were primarily transmitted through hope for life and life satisfaction. These findings support attachment theory by demonstrating that early relational experiences shape children's emotional adjustment not only through attachment-related processes but also by influencing positive psychological resources.

The protective roles of hope for life and life satisfaction were particularly evident. Children who reported greater hope and higher life satisfaction experienced lower levels of anxiety regardless of their attachment style, suggesting that these factors may buffer the adverse psychological consequences of insecure attachment. Conversely, lower levels of hope and life satisfaction were associated with increased anxiety, highlighting their importance as potential targets for preventive and therapeutic interventions.

From a practical perspective, the findings suggest that psychological services for working children should extend beyond addressing economic hardship alone. Interventions that strengthen secure relationships with caregivers and other supportive adults, while simultaneously promoting hope, future-oriented thinking, and life satisfaction, may contribute to better emotional adjustment. Integrating attachment-based approaches with positive psychology interventions could therefore improve the effectiveness of mental health programs designed for vulnerable children.

Several limitations should be acknowledged. The use of convenience sampling and a cross-sectional design limits the generalizability of the findings and precludes causal inference. In addition, the study included only boys registered with the State Welfare Organization in Tehran; therefore, the results may not generalize to girls, unregistered working children, or children living in other regions. Future research should employ longitudinal designs, include more diverse samples, and examine additional protective factors such as resilience, perceived social support, self-efficacy, and family functioning.

Overall, the findings indicate that attachment styles contribute to anxiety symptoms largely through their influence on hope for life and life satisfaction. Strengthening these positive psychological resources may help reduce anxiety and enhance psychological well-being among working children. These results provide empirical support for developing comprehensive mental health interventions that address both relational experiences and positive psychological capacities in socially vulnerable children.

انتشارات دانشگاه تهران

بررسی مسائل اجتماعی ایران

نشانگان اضطراب در کودکان کار: پیش‌بینی بر اساس سبک‌های دلبستگی و نقش میانجی امید به زندگی و رضایت از زندگی

نرگس پورطالب^۱ | زینب حسنی^۲ | مجید داداش‌زاده^۳ ✉

۱. استادیار گروه آموزش روانشناسی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. رایانامه: n.pourtaleb@cfu.ac.ir

۲. کارشناس ارشد، روانشناسی بالینی کودک و نوجوان، گروه روانشناسی، موسسه آموزش عالی رشیدیه، تبریز، ایران. رایانامه: zeinabhasani5022@gmail.com

۳. نویسنده مسئول، استادیار گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. رایانامه: m.dadashzadeh@cfu.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۱/۰۱ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۱/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۲/۱۷ تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۵/۰۱ کلیدواژه‌ها: امید به زندگی، رضایت از زندگی، سبک‌های دلبستگی، کودکان کار، نشانگان اضطراب.	کودکان کار، در معرض آسیب‌های مختلف روانی-اجتماعی همچون تجربه‌ی اضطراب قرار دارند. بنابراین، این پژوهش با هدف پیش‌بینی نشانگان اضطراب در کودکان کار بر اساس سبک‌های دلبستگی با نقش میانجی امید به زندگی و رضایت از زندگی، انجام شد. این پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی بوده و با روش تحلیل مسیر انجام شد. جامعه شامل تمامی کودکان کار پسر ۸-۱۲ سال زیر نظر بهزیستی شهر تهران در سال ۱۴۰۳-۱۴۰۴ به تعداد ۳۸۰۰ نفر و نمونه شامل ۳۸۰ نفر بود. جمع‌آوری داده‌ها با پرسشنامه‌های اضطراب اسپنس، سبک دلبستگی کولینز و رید، امید به زندگی اسنایدر و همکاران و رضایت از زندگی داینر و همکاران انجام شد. نتایج نشان داد اثر مستقیم امید به زندگی و رضایت از زندگی بر نشانگان اضطراب، منفی و اثر مستقیم دلبستگی دوسوگرا بر نشانگان اضطراب، مثبت و معنادار است ($P < 0.05$). تاثیر مستقیم دلبستگی ایمن به امید به زندگی و رضایت از زندگی، مثبت و معنادار و تاثیر مستقیم دلبستگی اجتنابی بر امید به زندگی و رضایت از زندگی، منفی و معنادار و تاثیر مستقیم دلبستگی اجتنابی بر رضایت از زندگی، منفی و معنادار است ($P < 0.05$). امید به زندگی، دارای نقش میانجی معنادار در رابطه دلبستگی ایمن و دلبستگی اجتنابی با نشانگان اضطراب و رضایت از زندگی، دارای نقش میانجی معنادار در رابطه دلبستگی دوسوگرا و دلبستگی اجتنابی با نشانگان اضطراب است ($P < 0.05$). این نتایج، بر اهمیت نقش سبک‌های دلبستگی، امید به زندگی و رضایت از زندگی، در کاهش و افزایش نشانگان اضطراب در کودکان کار، تأکید دارد.

استناد: پورطالب، نرگس، حسنی، زینب، و داداش‌زاده، مجید (۱۴۰۵). نشانگان اضطراب در کودکان کار: پیش‌بینی بر اساس سبک‌های دلبستگی و نقش میانجی امید به

زندگی و رضایت از زندگی. *بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۱۷(۱)، ۳۳۷-۳۶۵.

DOI: <https://doi.org/10.22059/IJSP.2026.409903.671369>

DOI: <https://doi.org/10.22059/IJSP.2026.409903.671369>

© نویسندگان.

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.

۱. مقدمه

اهمیت دوران کودکی و نقش بی‌بدیل آن در شکل‌دهی هویت و شخصیت افراد در چرخه زندگی، تدبیر انواع حمایت‌ها برای این افراد را در کشورهای مختلف موجب شده است. در سال‌های اخیر، بحران‌های مختلف منجر به افزایش پدیده کودکان کار گردیده است (Ibrahim et al., 2019: 19). البته کار کودک، پدیده‌ای جهانی است که اشکال مختلف را شامل می‌شود. بر اساس تعریف سازمان جهانی، کار کودک، به مجموعه فعالیت‌هایی اطلاق می‌شود که به جسم و روان کودک، آسیب وارد کرده و حق آموزش و تحصیل را از او سلب می‌کند (Ahmadi, 2020: 115). این گروه، شامل کودکانی است که شرایط خانوادگی، اجتماعی و مشکلات عدیده اقتصادی، باعث شده است قسمتی از عمر خود را در طی شبانه‌روز، به کار کردن در کارخانه‌ها، کارگاه‌ها، ساختمان‌ها، خیابان‌ها و منازل مردم، جهت کارگری بگذرانند که بسیاری از آن‌ها به عنوان کمک‌خرج خانواده و برخی دیگر، خود به تنهایی، عهده‌دار کل مخارج خانواده هستند. ن مفهوم با برداشت اخلاقی و احساسی‌اش پیوندی ناگسستنی دارد. این کودکان بیشتر روز را به‌جای آنکه در مدرسه، کنار خانواده، همراه همسالان یا در حال تفریح بگذرانند، ناچارند در شرایط و مکان‌هایی کار کنند که با سن و حال و هوای آنان سازگار نیست (Shishehgaran & Haji, 2018: 4). کارگروه بین‌المللی کار کودک، بیان کرده است که «کار کودک، رایج‌ترین شکل کودک‌آزاری و بی‌توجهی در جهان امروز است». در سطح جهان، از هر ۱۰ کودک، یک کودک، جزء کودکان کار قرار می‌گیرد (بیش از ۱۶۰ میلیون نفر در سطح جهان) و تقریباً نیمی از آن‌ها، کارهایی انجام می‌دهند که برای سلامت و رشد آن‌ها، خطرناک است (ILO, 2020). البته ارائه آمار دقیق از کودکان کار، با توجه به اشکال متفاوت و ماهیت پنهان بسیاری از موارد، غیرممکن است (Ahmadi, 2020). از مهمترین پیامدهای کار کودکان، محرومیت از تحصیل و کاهش کیفیت آموزش است. کودکان کار، یا به‌طور کامل از تحصیل باز می‌مانند یا در صورت حضور در مدرسه، به دلیل خستگی ناشی از کار، تمرکز و مشارکت کمتری در کلاس دارند. این کودکان در محیط‌های کاری نیز، با انواع تبعیض، تحقیر و حتی خشونت مواجه هستند که منجر به کاهش عزت نفس و شکل‌گیری احساسات منفی نسبت به خود و جامعه می‌شود (Heidari et al., 2025: 39)؛ بنابراین، کودکان کار به عنوان یکی از گروه‌های آسیب‌پذیر، به‌طور خاص در معرض عوامل متعددی قرار دارند که می‌تواند فرایند رشد عاطفی، شناختی و اجتماعی آن‌ها را مختل کند (Baradaran Sadati et al., 2025: 43).

نتایج پژوهش‌ها بیانگر آن است که بروز مشکلات عملکردی و هیجانی در گروه کودکان کار از شیوع نسبتاً بالایی نزدیک ۱۸ درصد برخوردار است (Pasyar et al., 2018). در این گروه از افراد فقدان احساس امنیت و روابط امن عاطفی، منجر به محرومیت این کودکان از رشد سالم جسمی، اجتماعی و اخلاقی (Balla et al., 2019)، شکل‌گیری سبک‌های دلبستگی ناایمن (سیمبر و همکاران، ۱۳۹۸)، از دست دادن فرصت تحصیل و آموزش مناسب (Pacione, 2013)، مشکلات هیجانی همچون پرخاشگری^۱ (Khodabakhshi Koolaee, 2018) و مشکلات روان‌شناختی همچون افسردگی^۲ (Jayawardana et al., 2023) و اضطراب^۳ (Kheyri Hassan et al., 2016;) می‌شود. (Graham, 2025)

۲. پیشینه پژوهش

۲-۱. پیشینه نظری

اضطراب، از شایع‌ترین مشکلات روانی است که با نشانه‌های مختلف نمود می‌یابد. نشانگان اضطراب عبارت است از حالت نگرانی که به منبع ناراحتی هیجانی شدید تبدیل می‌شود، به گونه‌ای که نگرانی، هم در مورد مسائل عمده‌ی زندگی (مثلاً سلامتی، اوضاع مالی، روابط میان‌فردی، مسائل شغلی) وجود دارد و هم در مورد بسیاری از مسائل کوچک زندگی روزمره که برای سایرین، اصلاً نگران‌کننده نیستند. در این حالت، احساس ناتوانی در جلوگیری از نگرانی و عدم کنترل آغاز و پایان دوره‌های ناراحتی، توسط فرد گزارش می‌شود (Ganji, 2023: 173). در واقع، اضطراب، حالتی از پیش‌بینی تهدید آینده است که با احساس تنش، نگرانی و تغییرات فیزیولوژیک مانند افزایش فشار خون، مشخص می‌شود. هنگامی که این حالت به‌صورت افراطی، پایدار و مختل‌کننده‌ی عملکرد روزمره باشد، به‌عنوان اختلال اضطرابی شناخته می‌شود. اضطراب با مجموعه‌ای از نشانه‌های شناختی، هیجانی، رفتاری و فیزیولوژیک مشخص می‌شود. نگرانی مفرط و مداوم درباره موضوعات مختلف (تحصیل، کار، سلامت، آینده و...) عدم توانایی در کنترل نگرانی یا توقف افکار اضطرابی، بی‌قراری یا احساس تنش، خستگی زودرس، دشواری در تمرکز یا احساس خالی شدن ذهن، تحریک‌پذیری، تنش عضلانی و اختلال در خواب (دشواری در شروع یا تداوم خواب یا خواب ناآرام)، از جمله نشانه‌های شایع اضطراب هستند (American Psychiatric Association, 2022).

1 aggressive

2 depression

3 anxiety

بنابراین، پیشگیری از عوامل زمینه‌ساز اضطراب، اهمیت زیادی داشته و بسیاری از مشکلات را کاهش می‌دهد. بنابراین، شناسایی این عوامل، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. در کنار عوامل مربوط به وراثت و تغییرات هورمونی در بروز اضطراب، می‌توان به عوامل مختلف روان‌شناختی از جمله ادراک اغراق‌آمیز تهدیدها و الگوهای فکری اشاره کرد که بر اساس نظریه‌های شناختی-رفتاری، قابل بحث هستند. افزون بر این، تجربیات اولیه تحولی نظیر والدین مضطراب، انتقاد بیش از حد یا بیش‌حمایتی نیز نقش مهمی در بروز اضطراب ایفا می‌کنند (Beck & Clark, 1997; Barlow, 2021). لذا مواجهه کودکان کار با چالش‌های استرس‌زای محیط خانواده و محیط اجتماعی از جمله دلواپسی درباره موقعیت‌های دارای پیامد نامطمئن، دریافت سرزنش و انتقاد و نداشتن منبع حمایتی سالم منجر به تجربه زیاد اضطراب می‌شود (Sturrock & Hodes, 2016). این کودکان در محیط‌های اجتماعی اغلب در معرض رویدادهای تروماتیک قرار دارند (Sulaiman & Shahid, 2025: 3). چنین شرایط زندگی زمینه‌شکل‌گیری سبک‌های دلبستگی ناایمن را فراهم می‌کند. (Lin et al, 2025). بنا بر نظر رینک^۱ (۲۰۰۲)، دلبستگی، یک نوع پیوند هیجانی است که با رفتار حفظ مجاورت با یک شخص خاص، به‌ویژه تحت شرایط پراسترس، مشخص می‌شود (McLewin & Muller, 2006: 178) و پیوند عاطفی عمیقی است که با افراد خاصی در زندگی وجود دارد و باعث می‌شود انسان وقتی با منابع دلبستگی در تعامل است، لذت ببرد و در مواقع استرس، از نزدیکی آن‌ها احساس آرامش کند. در واقع افراد برای ارضاء نیازهای عاطفی خود، بر یکدیگر تکیه می‌کنند. در تعریفی کوتاه‌تر، دلبستگی به‌عنوان پیوندی قوی، تعریف شده است که میان والد و کودک برقرار می‌گردد و بعداً به روابط رمانتیک فرد با دیگران، منتقل می‌شود (Berk, 2024: 50).

به باور بالبی (۱۹۶۹)، چگونگی رفتار افرادی که از کودک مراقبت می‌کنند، مستقیماً بر تصویری که کودک از خود و محیط پیرامونش پیدا می‌کند، اثر می‌گذارد. اگر پدر و مادر حامی، قابل اتکا و پاسخگو باشند، کودک به دلبستگی ایمن دست می‌یابد؛ در مقابل، چنانچه والدین رفتاری طردکننده و بی‌اعتنا داشته باشند، دلبستگی ناایمن در کودک شکل خواهد گرفت (Beheshtian & Roozbahani, 2016: 21). پژوهش پاسیار و همکاران (۲۰۱۸) نشان می‌دهد گروه کودکان کار در مقایسه با گروه عادی اغلب دارای سبک دلبستگی ناایمن هستند (Pasyar et al., 2018). از آنجا که سبک‌های دلبستگی، تحت تأثیر تعاملات اولیه با مراقبین قرار دارد، می‌توانند بر نحوه مقابله افراد با اضطراب و تنظیم هیجانات در طول زندگی، تأثیر بگذارند (Ekinici & Akat, 2023: 2468). بر

همین اساس در گروه کودکان کار میزان سبک دلبستگی ناایمن بیشتر است. این در حالی است که یافته‌های رضایی اردانی و همکاران (۱۴۰۲)، نشان می‌دهد سبک دلبستگی ایمن به‌عنوان یک عامل محافظتی، در کاهش احتمال تجربه اضطراب، نقش اساسی دارد؛ زیرا دلبستگی ایمن با توجه به اینکه فرصت دسترسی به هیجان‌های خود و فرصت ابراز هیجان‌ها را فراهم می‌آورد، می‌تواند منجر به کاهش اضطراب گردد؛ در حالی که سبک‌های دلبستگی ناایمن، می‌توانند خطرات فزونی اضطراب را به همراه داشته باشند (Rezaei Ardani et al., 2023). در همین راستا، یافته‌های مؤمنی و همکاران (۲۰۲۴) نشان داد که سبک دلبستگی ایمن، هم به‌طور مستقیم و هم به‌صورت غیرمستقیم از طریق سبک مقابله‌محور مشکل‌ساز^۱ و سبک مقابله‌محور احساس^۲ با نشانگان اضطراب جدایی، مرتبط است. سبک دلبستگی اجتنابی، هم به‌صورت مستقیم و هم به‌صورت غیرمستقیم از طریق سبک مقابله‌محور مشکل‌ساز، سبک مقابله احساس، و نشانه‌های درون‌پذیرش‌شده، با اضطراب جدایی، مرتبط است. در نهایت، سبک دلبستگی تردیدآمیز، هیچ رابطه معناداری با اضطراب جدایی نداشت (Momeni et al., 2024). از سویی دیگر، پژوهش‌ها نشان داده‌اند که سبک دلبستگی با امید به زندگی نیز، رابطه‌ی معناداری دارد (Kamari & Sheikholeslami, 2015)؛ از طرفی امیدواری^۳ نیز زمینه کاهش اضطراب را فراهم می‌کند و به عبارتی رابطه معکوسی بین امیدواری و اضطراب وجود دارد (Salimi Bajestani et al., 2014). لذا احتمالاً امیدواری بتواند در رابطه بین سبک‌های دلبستگی با نشانگان اضطراب نقش میانجی داشته باشد.

امیدواری که اولین بار توسط اسنایدر (۱۹۹۹) معرفی شده، از مفاهیم بسیار نزدیک به روان‌شناسی مثبت‌نگر است. امیدواری، سازه‌ای برانگیزاننده است که باعث می‌شود افراد در زندگی، هدف‌های روشن و واضحی انتخاب کنند، راه‌ها و روش‌های بسیاری برای رسیدن به آن‌ها در نظر بگیرند و با پشتکار، بر موانع و چالش‌ها در مسیر تحقق هدف‌ها، غلبه نمایند (Poteat et al., 2020). تحقیقات زیادی به نقش امید به عنوان یکی از عوامل مثبت در زندگی افراد پرداخته‌اند که نتایج عاطفی و ذهنی آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. دارا بودن امید با سلامت روان، توانایی مدیریت فشارهای روحی، مهار آشفته‌گی‌های عاطفی، عزت نفس، کفایت اجتماعی، باور به توانایی‌های شخصی و موفقیت در تحصیل رابطه دارد (Samavi et al., 2012). امیدواری به عنوان مجموعه‌ای شناختی مبتنی بر احساس موفقیت ناشی از منابع گوناگون و مسیرها، تعریف شده است. در واقع، امیدواری

1 problem-oriented coping style

2 emotion-oriented coping style

3 hope

عاملی است که افراد را قادر می‌سازد مسیری را انتخاب کنند که به نتیجه‌ای مثبت می‌انجامد (Yu & Liu, 2021: 6587).

امیدواری نمادی از سلامت روانی و توانایی باور داشتن به احساس بهتر در آینده است. اما ناامیدی، نقطه مخالف امیدواری و از خصوصیات و مظاهر اصلی افسردگی است (Yildirim & Serto, 2008: 195). نتایج پژوهش‌ها نشان داده است که نوجوانان و بزرگسالان با سطوح بالای امیدواری عملکرد بهتری در موضوعات مربوط به مدرسه، ورزش، حفظ سلامتی، حل مسئله و بهزیستی روانی، دارند (Snyder et al., 2003: 129). طبق نتایج تحقیق سیمبر و همکاران (۱۳۹۸)، میانگین نمره کلی امید به آینده در میان کودکان کار به‌طور معناداری پایین‌تر از همسالان‌شان است. همچنین در همه ابعاد روابط دلبستگی، به جز مؤلفه واکنش عاطفی، میانگین نمره این کودکان نیز نسبت به سایر کودکان همان سن، تفاوت معنادار و کاهشی را نشان می‌دهد (Simbar et al., 2019). یافته‌های پژوهش کمری و شیخ‌الاسلامی (۱۳۹۴) نیز حاکی از آن است که تأثیر مستقیم سبک دلبستگی ایمن و سبک دلبستگی ناایمن از نوع اجتنابی بر امید به زندگی از نظر آماری معنی‌دار نبوده است. با این حال، سبک دلبستگی ایمن توانست به‌طور مثبت، و سبک دلبستگی ناایمن اجتنابی به‌طور منفی، و هر دو از راه خوش‌بینی، امید به زندگی را پیش‌بینی کنند و سبک دلبستگی دوسوگرا به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم با امید به زندگی رابطه منفی معناداری داشت (Kamari & Sheikholeslami, 2015). نتایج پژوهش نعمتی و همکاران (۲۰۲۲) حاکی از آن بود که امیدواری با تاب‌آوری و سبک دلبستگی ایمن به خدا، رابطه مثبت و معناداری دارد، در حالی که با دلبستگی اجتنابی و اضطرابی به خدا، رابطه منفی و معناداری نشان می‌دهد (Nemati et al., 2022). کودکان کار ممکن است به سبب فقر محیط و فضای نامناسب خانوادگی و شغلی، احساس حمایت اجتماعی کمتری را ادراک کنند (Moeinfar et al, 2025: 78) و همین عامل می‌تواند موجب سبک‌های دلبستگی ناایمن، سطوح پایین امیدواری و رضایت از زندگی گردد. چرا که امید به زندگی با رضایت از زندگی، رابطه مثبت (Sabzevari et al, 2019) و با اضطراب (Nemati et al., 2022) رابطه منفی دارد.

رضایت از زندگی^۱ از شاخص‌های مهم و سازنده کیفیت زندگی است. مفهوم رضایت از زندگی به‌عنوان قضاوت شخصی در مورد کیفیت زندگی خود تعریف می‌شود و به‌عنوان مؤلفه‌ای شناختی در بهزیستی ذهنی درک می‌شود (Merenkova & Solodkova, 2020; López-Gómez et al, 2020; Abbasi et al, 2025). در واقع رضایت از زندگی نگرش فرد و ارزیابی عمومی نسبت به

کلیت زندگی خود و یا برخی از جنبه‌های زندگی مانند زندگی خانوادگی و تجربه آموزشی است. افراد هنگامی رضایت از زندگی بالاتری را تجربه می‌کنند که شرایط زندگی آن‌ها با ملاک‌هایی که برای خود تعیین کرده‌اند، مطابقت داشته باشد. تحقیقات نشان می‌دهد رضایت از زندگی، نقش مهمی در کاهش مشکلات خانوادگی، فردی و شغلی ایفا می‌کند (Dadoopasha et al., 2025: 51). از بررسی مطالعات چنین برمی‌آید که ارزیابی رضایت از زندگی، یک شاخص کل‌نگر و جامع برای آگاهی از وضعیت زندگی افراد می‌باشد و تحت تأثیر عوامل مختلف زندگی افراد قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر، رضایت از زندگی یکی از گسترده‌ترین ارزیابی‌ها می‌باشد که افراد از شرایط زندگی خود دارند (Diener et al., 1999: 301) و نقش مهمی در درک پویایی خانواده و بهزیستی کلی ایفا می‌کند (Kaur & Baruah, 2023: 3). با توجه به پیشینه‌ای که در خصوص مشکلات فردی و خانوادگی کودکان کار اشاره شد؛ به نظر می‌رسد، داشتن سطح مطلوبی از امیدواری و رضایت بتواند رابطه بین سبک‌های دلبستگی و اضطراب را در این کودکان میانجی‌گری کند.

لذا با توجه به مطالب بیان شده، هدف پژوهش حاضر، پیش‌بینی نشانگان اضطراب بر اساس سبک‌های دلبستگی در کودکان کار با توجه به نقش میانجی امیدواری و رضایت از زندگی است. یافته‌های حاصل از این پژوهش، به بسط و تعدیل دیدگاه‌های نظری مرتبط با چالش‌های روان‌شناختی کودکان کار کمک می‌کند. همچنین به لحاظ تجربی، دست‌اندرکاران جامعه و درمانگران مراکز نگهداری از این کودکان را در جهت روابط پیچیده بین متغیرهای مختلف آگاه می‌سازد تا در برنامه‌ریزی‌ها و مداخلات به نقش این عوامل توجه ویژه داشته باشند.

۲-۲. پیشینه تجربی

پژوهش‌وارینگ و همکاران (۲۰۲۳) به بررسی نقش اضطراب دلبستگی، اجتناب از دلبستگی و سخاوت بر رضایت از زندگی و رضایت از رابطه عاشقانه پرداخته و نشان داده است که اضطراب دلبستگی بیشتر و اجتناب از دلبستگی منجر به نمرات رضایت از زندگی پایین‌تر می‌شود (Waring et al., 2023). مطالعه سانوریزوانیه و همکاران (۲۰۲۲) با هدف بررسی رابطه بین رضایت از زندگی و سلامت روان در بین نوجوانان یتیم در مالزی انجام شد و نشان داد که رابطه معناداری بین رضایت از زندگی و افسردگی، اضطراب و استرس در نوجوانان یتیم وجود دارد (Sanurizwanie et al, 2022). نتایج پژوهش پاسیار و همکاران (۲۰۱۸) بیانگر آن است که بروز مشکلات عملکردی و هیجانی در گروه کودکان کار از شیوع نسبتاً بالایی نزدیک ۱۸ درصد برخوردار است (Pasyar et al., 2018). مطالعه گراهام (۲۰۲۵) به طور مستقیم نشان می‌دهد که درگیری در

کار کودک با مشکلات اجتماعی-هیجانی، اضطراب و افسردگی، مرتبط است. یافته دیگر این پژوهش، به شیوع ۳۰/۸ درصدی اضطراب کودکان کار در کشورهای کم‌درآمد اشاره دارد (Graham, 2025). مطالعه ساراه و همکاران (۲۰۲۰) شیوع کار کودک را در میان پناهجویان نوجوان از سودان جنوبی در دو شهرک پناهجویان در اوگاندا بررسی می‌کند تا تأثیرات کار کودک بر نتایج سلامت روان را درک کند و تأثیر جنسیت را بر این تأثیرات بررسی کند. در مدلی که تعامل جنسی و کار کودک را بررسی می‌کند و کنترل اجتماعی-کار را بررسی می‌کند، شانس افسردگی در بین نوجوانانی که در معرض کار قابل توجه در مقابل بدون کار کودک قرار گرفته‌اند بالاتر بود. برای پیامد اضطراب، دختران در معرض کار سطوح بالاتری از اضطراب را گزارش می‌کنند (Sarah et al., 2020). پژوهش فلسفی و همکاران (۱۴۰۰) با هدف تدوین مدل ساختاری اختلال وسواس فکری-عملی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه، سبک‌های دلبستگی، مکانیزم‌های دفاعی، خود تنظیمی هیجانی و اضطراب انجام شد و نشان داد که طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی با میانجیگری مکانیزم‌های دفاعی، خودتنظیمی هیجانی و اضطراب اثرات مستقیم و غیرمستقیم معناداری بر اختلال وسواس فکری-عملی داشتند (Falsafi et al, 2021). نتایج تحلیل معادلات ساختاری با استفاده از داده‌های تجربی نشان می‌دهد که سه متغیر مکانیزم‌های دفاعی، خودتنظیمی هیجانی و اضطراب در رابطه با اختلال وسواس فکری-عملی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی نقش میانجی را ایفا می‌کنند.

۳. روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع تحقیقات توصیفی بوده و با توجه به هدف، ماهیت و موضوع پژوهش، روش تحقیق از نوع همبستگی با رویکرد تحلیل مسیر هست. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی کودکان کار پسر ۸-۱۲ سال زیر نظر بهزیستی شهر تهران در سال ۱۴۰۳-۱۴۰۴ بود که طبق آخرین آمار، تعداد آن‌ها ۳۸۰۰۰ نفر گزارش شده است. حجم نمونه، با فرمول کوکران، ۳۸۰ نفر، تعیین و با روش نمونه‌گیری غیرتصادفی در دسترس، انتخاب شدند. ملاک‌های ورود به پژوهش شامل جنسیت (پسر)، سن (۸ تا ۱۲ سال)، کودک کار بودن و ملاک خروج ارائه اطلاعات ناقص و نامعتبر و انصراف از تکمیل پرسشنامه‌ها در نظر گرفته شد. ابزارهای گردآوری اطلاعات شامل پرسشنامه‌های اضطراب اسپنس نسخه کودکان (۲۰۰۳)، پرسشنامه متناسب‌سازی شده برای کودکان سبک دلبستگی کولینز و رید (۱۹۹۳)، پرسشنامه متناسب‌سازی شده برای کودکان امید به زندگی اسنایدر و همکاران (۱۹۹۱) و پرسشنامه متناسب‌سازی شده برای کودکان رضایت از زندگی دابنر و

دیگران (۱۹۸۵) بودند. این پرسشنامه‌ها با توجه به جامعیت و معروفیت، ابتدا توسط پژوهشگران برای بازه سنی ۸ تا ۱۲ سال، متناسب‌سازی شده، بعد از بررسی در نمونه اولیه، مورد تایید قرار گرفته و سپس در نمونه اصلی به کار گرفته شدند. پرسشنامه اضطراب اسپنس (۱۹۹۴) از ۴۵ گویه تشکیل شده و نمره‌گذاری بر مبنای مقیاس لیکرت ۴ درجه‌ای، انجام می‌شود. در پژوهش حاضر، پایایی مقیاس بر اساس ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۸۴ محاسبه شد. پرسشنامه سبک دلبستگی کولینز و رید^۱ (۱۹۹۳)، شامل ۱۸ گویه در مقیاس ۵ درجه‌ای (لیکرت) بوده و دارای سه زیرمقیاس دلبستگی ایمن، دلبستگی اجتنابی دلبستگی دو سوگرا/اضطرابی است. در پژوهش حاضر، پایایی آزمون بر اساس ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۷۹ به دست آمد. پرسشنامه امید به زندگی نیز توسط اسنایدر و همکاران (۱۹۹۱) در ۱۲ گویه در مقیاس ۸ درجه‌ای و دو خرده‌مقیاس عاملیت و مسیر و گویه‌های انحرافی تدوین شده است. مقیاس رضایت از زندگی توسط داینر و دیگران (۱۹۸۵) جهت سنجش میزان رضایت از زندگی تهیه شده و متشکل از ۵ ماده است. در پژوهش حاضر، پایایی آزمون بر اساس ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۸۱ به دست آمد. بعد از جمع‌آوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS20 و AMOS20 در دو بخش توصیفی و استنباطی شامل تحلیل مسیر، انجام شد.

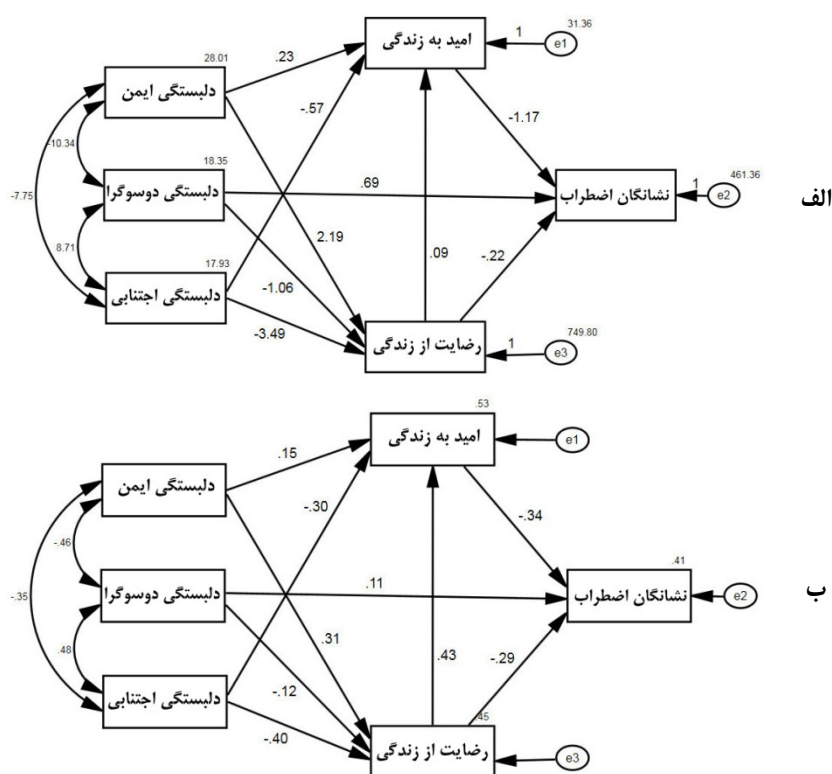
۴. یافته‌های پژوهش

به علت ناقص بودن داده‌ها، ۶ پرسشنامه کنار گذاشته شد و تحلیل با داده‌های ۳۷۴ پرسشنامه، انجام شد. ابتدا، آماره‌های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش، مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی برای متغیرهای پژوهش

متغیرها	فراوانی	میانگین	انحراف معیار
سبک ایمن	۳۷۴	۱۹/۴۰	۵/۳۰
سبک اجتنابی	۳۷۴	۴/۹۱	۴/۲۴
سبک دوسوگرا	۳۷۴	۴/۹۲	۴/۲۹
امید زندگی	۳۷۴	۲۰/۰۶	۸/۱۷
رضایت از زندگی	۳۷۴	۱۶/۱۳	۵/۵۳
نشانگان اضطراب	۳۷۴	۳۶/۶۴	۲۷/۹۳

برای تحلیل داده‌ها، از روش تحلیل مسیر استفاده شد. بعد از اطمینان از رعایت پیش‌فرض‌های نبود داده‌های پرت، نرمال بودن تک متغیره و چند متغیره، ابتدا مدل اشباع تحلیل مسیر بر اساس وجود همبستگی معنادار بین متغیرها، رسم شد و مورد تحلیل قرار گرفت. با توجه به عدم معناداری ضریب مسیرهای "دلبستگی ایمن به نشانگان اضطراب"، "دلبستگی دوست‌گرا به امید به زندگی" و "دلبستگی اجتنابی به نشانگان اضطراب" ($P > 0.05$)، این مسیر از مدل تحلیل مسیر حذف (میرز^۱ و همکاران، ۲۰۰۶) و تحلیل مسیر، مجدداً انجام شد. شکل ۲، نمودار تحلیل مسیر را بعد از حذف ضریب مسیرهای غیرمعنادار، به همراه برآوردهای غیراستاندارد و استاندارد، نشان می‌دهد.

شکل ۱. نمودار تحلیل مسیر پیش‌بینی نشانگان اضطراب در کودکان کار بر اساس سبک‌های دلبستگی: نقش میانجی امید به زندگی به همراه برآوردهای غیراستاندارد (الف) و استاندارد (ب)

جدول ۲. شاخص‌های برازش مدل تحلیل مسیر پیش‌بینی نشانگان اضطراب در کودکان کار بر اساس سبک‌های دلبستگی: نقش میانجی امید به زندگی و رضایت از زندگی

نوع شاخص	علامت اختصاری	ملاک برازش مطلوب (هرینگتون، ۱۳۹۱)	اندازه	سطح معنی‌داری
مطلق	CMIN	کوچک بودن و عدم معنی‌داری	۱/۵۵	۰/۶۷۲
تطبیقی	CFI	مقادیر نزدیک به ۰/۹۵ یا بیشتر	۰/۹۹	—
	IFI	مقادیر نزدیک به ۰/۹۵ یا بیشتر	۰/۹۹	—
مقتصد	RMSEA	مقادیر نزدیک به ۰/۰۶ یا کمتر	۰/۰۱	—
	CMIN/DF	مقادیر بین ۱ تا ۲	۰/۵۲	—

جدول ۲، شاخص‌های برازش مدل تحلیل مسیر را بعد از اعمال اصلاح نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، مقدار شاخص برازش مطلق کای‌اسکوئر (CMIN)، برابر با ۱/۵۵ بوده و معنی‌دار نیست ($P > ۰/۰۵$). مقدار شاخص‌های برازش تطبیقی برای CFI، برابر با ۰/۹۹ و برای شاخص IFI، ۰/۹۹ است. همچنین، مقدار شاخص‌های مقتصد برای RMSEA، ۰/۰۱ و برای شاخص CMIN/DF، ۰/۵۲ است. بنابراین، مدل تحلیل مسیر پیش‌بینی نشانگان اضطراب در کودکان کار بر اساس سبک‌های دلبستگی با نقش میانجی امید به زندگی و رضایت از زندگی، برازش بسیار عالی و مطلوب را با داده‌های تجربی نشان می‌دهد.

جدول ۳. ضرایب رگرسیون مسیرهای مستقیم برای پیش‌بینی نشانگان اضطراب در کودکان کار بر اساس سبک‌های دلبستگی:

مسیر		برآورد غیراستاندارد	برآورد استاندارد	سطح معنی‌داری
دلبستگی دوسوگرا	←	۰/۶۹	۰/۱۱	۰/۰۱۹
امید به زندگی	←	-۱/۱۷	-۰/۳۴	۰/۰۰۱
رضایت از زندگی	←	-۰/۲۲	-۰/۲۹	۰/۰۰۱
دلبستگی ایمن	←	۰/۲۳	۰/۱۵	۰/۰۰۱
دلبستگی اجتنابی	←	-۰/۵۷	-۰/۱۵	۰/۰۰۱
دلبستگی ایمن	←	۲/۱۹	۰/۳۱	۰/۰۰۱
دلبستگی دوسوگرا	←	-۱/۰۶	-۰/۱۲	۰/۰۰۸
دلبستگی اجتنابی	←	-۳/۴۹	-۰/۴۰	۰/۰۰۱
امید به زندگی	←	۰/۰۹	۰/۴۳	۰/۰۰۱

جدول ۳، ضرایب رگرسیون مسیرهای مستقیم را برای پیش‌بینی نشانگان اضطراب در کودکان کار بر اساس سبک‌های دلبستگی با نقش میانجی امید به زندگی و رضایت از زندگی نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، ضرایب مسیر مربوط به تاثیر مستقیم متغیرهای دلبستگی دوسوگرا

به نشانیان اضطراب، مثبت بوده و از لحاظ آماری معنادار است ($P < 0/05$). بر این اساس می‌توان گفت میزان بالاتر متغیر دل‌بستگی دوسوگرا با میزان بالاتر نشانیان اضطراب همراه است. ضرایب مسیر مربوط به تاثیر مستقیم متغیرهای امید به زندگی و رضایت از زندگی به نشانیان اضطراب، منفی بوده و از لحاظ آماری معنادار هستند ($P < 0/05$). بر این اساس می‌توان گفت میزان بالاتر امید به زندگی و رضایت از زندگی با میزان پایین‌تر نشانیان اضطراب همراه است. ضریب مسیر مربوط به تاثیر مستقیم متغیر دل‌بستگی ایمن به امید به زندگی، مثبت بوده و از لحاظ آماری معنادار هستند ($P < 0/05$). بر این اساس می‌توان گفت میزان بالاتر متغیر دل‌بستگی ایمن با میزان بالاتر امید به زندگی همراه است. ضریب مسیر مربوط به تاثیر مستقیم متغیر دل‌بستگی ایمن به رضایت از زندگی، مثبت بوده و از لحاظ آماری معنادار است ($P < 0/05$). بر این اساس می‌توان گفت میزان بالاتر متغیر دل‌بستگی ایمن با میزان بالاتر رضایت از زندگی همراه است. ضریب مسیر مربوط به تاثیر مستقیم متغیرهای دل‌بستگی دوسوگرا و دل‌بستگی اجتنابی رضایت از زندگی، منفی بوده و از لحاظ آماری معنادار هستند ($P < 0/05$). بر این اساس می‌توان گفت میزان بالاتر متغیر دل‌بستگی اجتنابی با میزان بالاتر امید به زندگی همراه است.

جدول ۴. بررسی نقش میانجی امید به زندگی و رضایت از زندگی در رابطه‌ی سبک‌های دل‌بستگی با نشانیان اضطراب

مسیر	متغیر میانجی		متغیر ملاک	برآورد غیر استاندارد	برآورد استاندارد	مقدار آزمون سابل	سطح معنی‌داری
	←	امید به زندگی	←				
دل‌بستگی ایمن	←	امید به زندگی	←	-۰/۲۳	-۰/۰۵	۳/۰۶	$P < 0/05$
دل‌بستگی اجتنابی	←	امید به زندگی	←	۰/۶۷	۰/۱۰	۴/۴۶	$P < 0/05$
رضایت از زندگی	←	امید به زندگی	←	-۰/۱۱	-۰/۱۵	۵/۰۵	$P < 0/05$
دل‌بستگی ایمن	←	رضایت از زندگی	←	-۰/۴۸	-۰/۰۹	۴/۲۱	$P < 0/05$
دل‌بستگی دوسوگرا	←	رضایت از زندگی	←	۰/۲۲	۰/۰۴	۲/۳۲	$P < 0/05$
سبک اجتنابی	←	رضایت از زندگی	←	۰/۷۷	۰/۱۲	۴/۵۲	$P < 0/05$

جدول ۴، بررسی نقش میانجی متغیر "امید به زندگی" و "رضایت از زندگی" را در مدل تحلیل مسیر پیش‌بینی نشانیان اضطراب در کودکان کار بر اساس سبک‌های دل‌بستگی نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، بر اساس آزمون سابل، می‌توان گفت "دل‌بستگی اجتنابی"، به واسطه "امید به زندگی"، دارای تاثیر غیرمستقیم مثبت و معنادار بر "نشانیان اضطراب"، در سطح ۰/۰۵،

است^۱ ($P < ۰/۰۵$). همچنین، "دلبستگی ایمن" و "رضایت از زندگی"، به واسطه "امید به زندگی"، دارای تاثیر غیرمستقیم منفی و معنادار بر "نشانگان اضطراب"، در سطح $۰/۰۵$ ، هستند ($P < ۰/۰۵$). بنابراین، متغیر امید به زندگی، دارای نقش میانجی معنادار در رابطه متغیرهای دلبستگی ایمن، دلبستگی اجتنابی و رضایت از زندگی با نشانگان اضطراب است. "دلبستگی ایمن"، به واسطه "رضایت از زندگی"، دارای تاثیر غیرمستقیم منفی و معنادار بر "نشانگان اضطراب"، در سطح $۰/۰۵$ است ($P < ۰/۰۵$). همچنین "دلبستگی اجتنابی" و "دلبستگی دوسوگرا"، به واسطه "رضایت از زندگی"، دارای تاثیر غیرمستقیم مثبت و معنادار بر "نشانگان اضطراب"، در سطح $۰/۰۵$ است ($P < ۰/۰۵$). بنابراین، متغیر رضایت از زندگی، دارای نقش میانجی معنادار در رابطه متغیرهای دلبستگی ایمن، دلبستگی دوسوگرا و دلبستگی اجتنابی با نشانگان اضطراب است.

جدول ۵. مجذور همبستگی‌های چندگانه متغیرهای حاضر در مدل پیش‌بینی نشانگان اضطراب در کودکان کار بر اساس

سبک‌های دلبستگی: نقش میانجی امید به زندگی

متغیرها	مجذور همبستگی‌های چندگانه
نشانگان اضطراب	۰/۴۰۶

جدول ۵، مجذور همبستگی‌های چندگانه متغیرهای حاضر در مدل پیش‌بینی نشانگان اضطراب در کودکان کار بر اساس سبک‌های دلبستگی با نقش میانجی امید به زندگی و رضایت از زندگی را نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، مجذور همبستگی‌های چندگانه برای نشانگان اضطراب، $۰/۴۰۶$ است. این برآورد نشان می‌دهد که پیش‌بینی‌کننده‌های نشانگان اضطراب که در مدل حاضر هستند، $۴۰/۶$ درصد واریانس آن را تبیین کرده‌اند.

۵. بحث

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی نشانگان اضطراب کودکان کار بر اساس سبک‌های دلبستگی با توجه به نقش میانجی امید به زندگی و رضایت از زندگی انجام شد.

نتایج تحلیل مسیر نشان داد که مدل مفهومی پژوهش از برازش مطلوبی برخوردار است. ضرایب مسیر مربوط به تاثیر مستقیم دلبستگی ایمن و امید به زندگی بر نشانگان اضطراب، منفی و معنادار و ضرایب مسیر مربوط به تاثیر مستقیم دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا بر نشانگان اضطراب، مثبت و معنادار بود. همچنین، ضریب مسیر تاثیر مستقیم دلبستگی ایمن بر امید به زندگی، مثبت و معنادار و

۱ برای آزمون نقش میانجی در این پژوهش، از آزمون سابل (Sobel Test) (پهلوان‌شریف و مهدویان، ۱۳۹۴) استفاده شده و اگر مقدار آن از مقدار بحرانی $۱/۹۶$ در سطح $۰/۰۵$ ، بیش‌تر باشد، معنادار تلقی می‌شود.

ضریب مسیر تأثیر مستقیم دل‌بستگی اجتنابی بر امید به زندگی، منفی و معنادار به دست آمد. علاوه بر این، متغیر امید به زندگی در رابطه بین سبک‌های دل‌بستگی ایمن و اجتنابی با نشانگان اضطراب، نقش میانجی معناداری داشت. این الگوی میانجی‌گری با حضور متغیر رضایت از زندگی نیز تکرار شد و نقش میانجی آن در رابطه بین سبک‌های دل‌بستگی ایمن و نایمن با نشانگان اضطراب تأیید گردید.

در یک تبیین کلی، می‌توان گفت کودکان کار معمولاً در محیط‌هایی پر از ناامنی، بی‌ثباتی عاطفی و محرومیت اجتماعی رشد می‌کنند؛ عواملی که سبب می‌شود الگوهای دل‌بستگی آن‌ها اغلب نایمن باشد. در چنین شرایطی، امید به آینده و رضایت از زندگی کاهش یافته و متعاقباً نشانه‌های اضطرابی شدت می‌یابد. در نقطه مقابل، حمایت اجتماعی و عوامل روانی مثبتی همچون امید، خودکارآمدی و رضایت از زندگی، نقش محافظتی در برابر اضطراب ایفا می‌کنند.

یافته‌های مربوط به نقش میانجی امید به زندگی با پژوهش فولادیان و همکاران (۱۳۹۵) و افراسیابی و همکاران (۱۴۰۰) هم‌راستا است. در تبیین این نقش میانجی می‌توان گفت که امیدواری، سازه‌ای دویعدی شامل عامل تسهیل‌گر (احساس قدرت اراده برای آغاز و نگهداری تلاش) و راه‌ها (باور به توانایی طراحی برنامه‌های موفق و جایگزین) است. افراد با امیدواری بالا، بیشتر بر اهداف خود متمرکز شده و از انگیزه و پشتکار بیشتری برخوردارند (Snyder & Lopez, 2007: 154). این ویژگی‌های مثبت روان‌شناختی، تاب‌آوری را افزایش داده و رابطه منفی با اضطراب دارند. بنابراین، وقتی فرد دارای سبک دل‌بستگی ایمن و سطوح بالای امیدواری است، شدت کمتری از اضطراب را تجربه می‌کند. برعکس، در تبیین نقش میانجی امید در رابطه دل‌بستگی نایمن با اضطراب، کودکان کار با سبک دل‌بستگی اجتنابی برای کاهش عواطف منفی ناشی از سختی کار و نداشتن حامی، از شناخت‌های همسو با عاطفه منفی استفاده می‌کنند. آنان خود را تنها و بی‌ارزش برای عشق و محبت پنداشته و جهان را ناامن و ناراحت‌کننده ادراک می‌کنند که این نگرش به کاهش امید به زندگی منجر می‌شود (Taheri, 2012: 29). از آنجا که امید یک حالت انگیزشی مثبت ناشی از تعامل سازنده با محیط است و کودکان کار از چنین محیطی محروم‌اند، پایین بودن امید به زندگی در کنار آسیب‌های دل‌بستگی نایمن، اضطراب آن‌ها را افزایش می‌دهد.

نتایج تحلیل مسیر، نقش میانجی رضایت از زندگی را نیز تأیید کرد. این یافته با نتایج پژوهش آلیانا و سعید (۲۰۲۳) مبنی بر رابطه غیرمستقیم دل‌بستگی با بهزیستی از طریق متغیرهای روانی مثبت، همسو است (Alyana & Saeed, 2023). در تبیین این یافته، دل‌بستگی نایمن یک مدل درونی منفی می‌سازد که هم مستقیماً با اضطراب مرتبط است و هم با کاهش رضایت از زندگی، خطر

نشانگان اضطراب را افزایش می‌دهد. به عبارت دیگر، رضایت از زندگی مسیری را مشخص می‌کند که از طریق آن، اثر دلبستگی ناایمن بر اضطراب تشدید می‌شود. نمونه‌های تجربی نشان می‌دهند که متغیرهای روانی مثبت می‌توانند نقش میانجی داشته باشند (Alyana & Saeed, 2023: 107). از سوی دیگر، کودکان کار در معرض ریسک‌های چندگانه‌ای مانند خطرات فیزیکی، محرومیت‌های آموزشی و استرس‌های مالی هستند که روابط دلبستگی سالم را تضعیف می‌کند. در چنین بستر پرریسکی، عوامل محافظتی روانی مانند «رضایت از زندگی» اهمیت بسزایی در کاهش پیامدهای اضطراب دارند.

همچنین نتایج نشان داد که بین سبک دلبستگی ایمن با نشانگان اضطراب رابطه منفی و معنادار است. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های غضنفری و بدری (۱۳۹۸)، مؤمنی و همکاران (۲۰۲۴)، و رضایی اردانی و همکاران (۱۴۰۲)، همسو است (Ghazanfari & Badri, 2019; Momeni et al., 2023; Rezaei Ardani et al., 2024). علاوه بر این، بر اساس نتایج به دست آمده، بین سبک‌های دلبستگی ناایمن دوسوگرا و اجتنابی با نشانگان اضطراب رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و با یافته‌های پژوهش‌های فلسفی و همکاران، (۱۴۰۰) و نریمان و همکاران (۱۳۹۹)، همسو است (Falsafi et al, 2021; Nariman et al, 2020).

در تبیین این یافته‌ها، کودکان با دلبستگی ایمن به دلیل احساس امنیت سالم دریافتی از افراد نزدیک، از آن‌ها به‌عنوان تکیه‌گاه امن استفاده می‌کنند. طبق نظریه بالبی، دلبستگی ایمن پایه روابط سالم، اعتماد و احساس امنیت است که به افزایش رضایت و کاهش تنیدگی و اضطراب منجر می‌شود (Ghazanfari & Badri, 2019: 99). همچنین، دلبستگی ایمن با تأثیر بر راهبردهای تنظیم هیجانی، می‌تواند به‌عنوان عاملی محافظتی در برابر پیامدهای منفی هیجانی عمل کند (Sarfika et al., 2024: 7999).

در مقابل، جنبه بین‌فردی دلبستگی ناایمن، احساسات غیرقابل کنترل و استفاده از راهبردهای ناسازگار را موجب می‌شود که مشکلات هیجانی را تشدید می‌کند. نوجوانان با دلبستگی ناایمن، والدین را غیرقابل‌دسترس ادراک کرده و از راهبردهای جایگزین ناکارآمد استفاده می‌کنند (Sarfika et al., 2024). برای تبیین دقیق‌تر این دو سبک ناایمن به صورت مجزا می‌توان گفت که افراد با سبک دلبستگی دوسوگرا و اضطراب، همواره منتظر شکست در رابطه هستند و رویدادها را منفی تفسیر می‌کنند (Norouziyan et al., 2025: 145). به گفته بالبی، موقعیت‌های تهدیدکننده، نظام دلبستگی را فعال کرده و حتی اگر منبع تهدید، فرد مورد علاقه باشد، پیوند عمیقی شکل می‌گیرد که ترک آن را سخت می‌کند (Ekinici & Akat, 2023: 2467). کودکان کار در محیط‌های ناامن،

درگیر چنین روابطی می‌شوند. این کودکان به غریبه‌ها مشکوک بوده و در جدایی از والد ناراحتی شدید نشان می‌دهند، اما با بازگشت آن‌ها نیز آرام نمی‌شوند. پژوهش‌ها دلبستگی دوسوگرا را با در دسترس نبودن کافی مادر مرتبط دانسته‌اند و این کودکان همواره در ابهام در روابط به سر می‌برند که سطح اضطرابشان را افزایش می‌دهد (Nariman et al, 2020).

همچنین در مورد افراد با سبک دلبستگی اجتنابی و اضطراب، بالبی معتقد است اضطراب بزرگسالی به شکلی سیستماتیک با حالت‌های اضطرابی و گسلش در کودکی مرتبط است (Ghahvechi et al., 2013). افراد با سبک اجتنابی از روابط صمیمی کناره‌گیری می‌کنند و اعتماد و نزدیکی را خطرناک می‌دانند. اگرچه در از دست دادن رابطه احساس «بد بودن» نمی‌کنند، اما از لذت روابط محروم شده و درگیر هیجانات ناخوشایندی مانند اضطراب می‌شوند (Falsafi et al, 2021: 3211).

در مورد رابطه سبک‌های دلبستگی با امید به زندگی، یافته‌ها نشان‌دهنده رابطه مثبت و معنادار دلبستگی ایمن و رابطه منفی معنادار دلبستگی ناایمن با امید به زندگی و همسو با پژوهش سلیمی بجستانی و همکاران (۱۳۹۳)، کمری و شیخ‌الاسلامی (۱۳۹۴) و ظهوری زنگنه و همکاران (۱۴۰۳) بود (Salimi Bajestani et al., 2014; Kamari, S., & Sheikholeslami, 2015; Zahouri Zangeneh et al., 2024). در تبیین این یافته، امیدواری به افراد انگیزه و توانایی دنبال کردن فعالیت‌ها را می‌دهد (Korkmaz et al., 2019) و می‌تواند از سبک دلبستگی تأثیر پذیرد. دلبستگی ایمن با ایجاد ادراک امنیت، روابط اجتماعی را گسترش داده و امیدواری را افزایش می‌دهد (Munoz et al., 2022: 674). این افراد روابط خود را قابل اعتماد ادراک کرده و امید بیشتری به آینده دارند. اما سبک اجتنابی با سوق دادن افراد به سمت انزوا و درک منفی از روابط، امیدواری را کاهش می‌دهد. افراد دوسوگرا نیز با سطوح پایین احساس آسودگی و احساس طردشدگی شدید، امید کمتری به اطرافیان و آینده پرورش می‌دهند (Zahouri Zangeneh et al., 2024: 242).

همچنین در مورد رابطه امید به زندگی با نشانه‌های اضطراب، نتایج حاکی از رابطه منفی و معنادار و همسو با پژوهش‌های سلیمی بجستانی و همکاران (۱۳۹۳)، سماوی و همکاران (۲۰۱۲) و موسوی و همکاران (۱۴۰۲) بود (Salimi Bajestani et al., 2014; Samavi et al., 2012; Mousavi et al., 2023). افراد با امید به زندگی بالا، بهتر با چالش‌ها کنار می‌آیند، مسیرهای متعددی برای رسیدن به اهداف خود متصور هستند و امور را تحت کنترل خود می‌دانند که این امر به کاهش اضطراب منجر می‌شود. این امید و انعطاف‌پذیری به عنوان عاملی محافظتی عمل کرده و مقابله مؤثرتری با سختی‌ها را امکان‌پذیر می‌سازد (Mousavi et al., 2023).

یافته‌های مربوط به رابطه سبک‌های دلبستگی با رضایت از زندگی، با نتایج پژوهش آتالار و کوکا (۲۰۲۵) همسو بود (Atalar & Koca, 2025: 3). در تبیین آن، کودکان کار گروه آسیب‌پذیری هستند که عوامل اجتماعی-اقتصادی، سلامت روانی و الگوهای سبک زندگی آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Ibrahim et al., 2019: 20). دلبستگی ایمن با ایجاد باور «خود شایسته» و «دیگران قابل اعتماد»، مثبت‌نگری و شکل‌دهی روابط سالم را موجب شده و رضایت از زندگی را افزایش می‌دهد (Warner, 2022: 9). برعکس، دلبستگی نایمن در محیط‌های پر استرس کودکان کار، احساس بی‌حمایتی و کاهش کارکردهای روانی را تقویت کرده و رضایت از زندگی را کاهش می‌دهد.

رابطه امید به زندگی با رضایت از زندگی نیز، مثبت و معنادار، و همسو با پژوهش‌های گلکاری و پورشافعی (۱۳۹۷) و سبزواری و همکاران (۱۳۹۸) بود (Golkari, S., & Pourshafei, 2019; Sabzevari et al., 2020). افراد با امید پایین، توالی از خشم، یأس و بی‌احساسی را تجربه می‌کنند، در حالی که امیدواری بالا با توانایی تجزیه مسائل بزرگ به بخش‌های کوچک، استرس را کاهش داده و موجب افزایش رضایت از زندگی می‌شود (Golkari, S., & Pourshafei, 2019).

رابطه رضایت از زندگی با نشانگان اضطراب نیز، منفی و معنادار و همسو با پژوهش قاهری و همکاران (۱۳۹۵) بود (Ghaheri et al., 2016). کودکان کار در محیط‌های پرتنش و فاقد حمایت، از تجربه کودکی سالم و رشد روانی مناسب محروم‌اند (Baradaran Sadati et al., 2025). مواجهه روزمره با خطرات محیطی، بی‌ثباتی عاطفی و بهره‌کشی اقتصادی، آن‌ها را مستعد استرس مزمن و کاهش توانمندی‌های اجتماعی می‌کند. این شرایط توأم با عدم رضایت از زندگی، به تشدید اضطراب منجر می‌شود. احساس امنیت که خود تحت تأثیر مشکلات اقتصادی و اجتماعی آسیب می‌بیند، امید را در کودک ایجاد می‌کند و با تضعیف آن، رضایت از زندگی کاهش و اضطراب افزایش می‌یابد (Nourian & Moghimian, 2025: 24).

۶. نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش به روشنی نشان می‌دهد که سبک‌های دلبستگی، هم به طور مستقیم و هم از طریق کاهش امید به زندگی و رضایت از زندگی، با نشانگان اضطراب در کودکان کار ارتباط دارند. به بیان ساده، کودکانی که از دلبستگی ایمن‌تری برخوردارند، آینده را روشن‌تر می‌بینند و از زندگی خود رضایت بیشتری دارند؛ در نتیجه، اضطراب کمتری را تجربه می‌کنند. در مقابل، کودکانی که الگوهای دلبستگی نایمن (اجتنابی یا دوسوگرا) دارند، اغلب احساس بی‌پناهی و ناامیدی می‌کنند و این

احساسات منفی، زمینه را برای تشدید علائم اضطرابی فراهم می‌آورد. نقش میانجی امید و رضایت از زندگی در این میان، نشان می‌دهد که تقویت این دو متغیر روانی-مثبت می‌تواند تا حد زیادی اثرات مخرب دلبستگی ناایمن را خنثی کند و به عنوان یک سپر محافظتی عمل نماید.

با این حال، نباید از محدودیت‌های مطالعه غافل شد. پژوهش حاضر به صورت مقطعی انجام شده و تنها بر روی کودکان کار پسر در شهر تهران متمرکز بوده است؛ بنابراین، در تعمیم نتایج به دختران، سایر شهرها و فرهنگ‌های مختلف باید جانب احتیاط را رعایت کرد. همچنین، طولانی بودن پرسشنامه‌ها ممکن است بر دقت پاسخ‌ها تأثیر گذاشته باشد.

۷. پیشنهادها

برای پژوهش‌های آینده، پیشنهاد می‌شود که مطالعات طولی برای بررسی روابط علی طراحی شوند و هر دو گروه پسران و دختران به تفکیک مورد مقایسه قرار گیرند. همچنین، توجه ویژه به کودکان زیر ده سال که آسیب‌پذیرتر هستند، و انجام پژوهش در شهرهای با بافت فرهنگی متفاوت، می‌تواند به غنای دانش موجود بیفزاید. در سطح کاربردی، مسئولان و نهادهای حمایتی باید با اولویت‌دهی به برنامه‌های مداخله‌ای که بر افزایش امید و رضایت از زندگی متمرکز هستند، گامی مؤثر در جهت کاهش اضطراب و ارتقای سلامت روان این گروه آسیب‌پذیر بردارند.

۸. تعارض منافع

در این پژوهش، هیچگونه تعارض منافی وجود ندارد.

References

- Abbasi, N., Sadri Damirchi, E., Akhavi Samarin, Z., Rezapour, R., & Mohammadi Argeneh, Z. (2025). Investigating the psychometric properties and gender invariance of the Persian version of the Riverside Life Satisfaction Scale. *Quarterly Journal of Educational Psychological Assessment*, 1(1), 114–131. <https://doi.org/10.30470/ijpa.2025.726669> (In Persian)
- Afrasiabi, H., Kalateh Sadati, A., & Sabour, M. (2021). The reasons for the formation of child labor from the perspective of activists in this field: A qualitative study in Yazd city. *Quarterly Journal of Social Work*, 10(1), 56–67. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.1735451.1400.10.1.6.6> (In Persian)

- Ahmadi, K. (2020). Harms of child labor in Iran. *Journal of Iran Cultural Research*, 2(1), 1–14.
- Alyana, S. I., & Saeed, R. (2023). Self-efficacy as mediator between attachment styles and life satisfaction in adolescents. *Pakistan Languages and Humanities Review*, 7(3), 104–115. [https://doi.org/10.47205/plhr.2023\(7-III\)11](https://doi.org/10.47205/plhr.2023(7-III)11)
- American Psychiatric Association. (2022). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed., text rev.; DSM-5-TR). American Psychiatric Publishing. <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425787>
- Atalar, E. T., & Koca, F. (2025). A study on self-compassion and attachment styles as the predictors of life satisfaction in children in need of protection. *Children*, 12(3), 1-17. <https://doi.org/10.3390/children12030285>
- Balla, S. B., Bontala, P., Galic, I., Kondapaneni, J., & Sudha, R. (2019). Forensic age estimation of 85 male child laborers and 31 rescued female commercial sex workers from Hyderabad in South India. *Legal Medicine*, 40, 37–42. <https://doi.org/10.1016/j.legalmed.2019.07.003>
- Baradaran Sadati, M., Mahmoudi, A., & Mardepour, A. (2025). Predicting behavioral disorders of working children based on childhood trauma with the mediation of psychological flexibility. *Iranian Journal of Nursing Research*, 20(4), 42–52. http://ijnr.ir/browse.php?a_code=A-10-6054-1&slc_lang=fa&sid=1 (In Persian)
- Barlow, D. H. (2021). *Anxiety and its disorders: The nature and treatment of anxiety and panic* (3rd ed.). Guilford Press.
- Beck, A. T., & Clark, D. A. (1997). An information processing model of anxiety: Automatic and strategic processes. *Behaviour Research and Therapy*, 35(1), 49–58. [https://doi.org/10.1016/s0005-7967\(96\)00069-1](https://doi.org/10.1016/s0005-7967(96)00069-1)
- Beheshtian, M., & Roozbahani, M. (2016). Predicting social anxiety based on attachment style and basic psychological needs. *Social Psychology Research*, 6(24), 17–33. https://www.socialpsychology.ir/?_action=article&kw=160570&_kw=attachment+types (In Persian)
- Berk, L. E. (2024). *Development through the lifespan* (Y. Seyed Mohammadi, Trans.). Arasbaran. (In Persian)

- Dadoopasha, S., Saranjeh, M., & Heidari Sureshjani, H. (2025). Investigating the relationship between positive thinking, spiritual excellence and social support with life satisfaction in primary school teachers of Ahvaz city. *Journal of Psychology and Educational Sciences Studies*, 11(2), 47–59. <https://civilica.com/doc/2586357> (In Persian)
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276–302. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-2909.125.2.276>
- Ekinci, N., & Akat, M. (2023). The relationship between anxious-ambivalent attachment and social appearance anxiety in adolescents: The serial mediation of positive Youth Development and Instagram Addiction. *Psychological Reports*, 126(5), 2465–2488. <https://doi.org/10.1177/00332941231159600>
- Falsafi, S. H., Asgari, M., & Kordestani, D. (2021). Developing a structural model of obsessive-compulsive disorder based on early maladaptive schemas, attachment styles, defense mechanisms, emotional self-regulation and anxiety. *Medical Journal of Mashhad University of Medical Sciences*, 64(3), 3208–3223. <https://doi.org/10.22038/mjms.2021.18919> (In Persian)
- Ganji, M. (2023). *Psychopathology based on DSM-5*. Savalan. (In Persian)
- Ghaheri, A., Shojaei Shahrokhbadi, M., Zayeri, F., Maroufizadeh, S., & Karimi, M. (2016). The relationship between life satisfaction, anxiety and infertility quality of life. *Koomesh*, 17(4), 957–965. <https://search.isc.ac/dl/search/defaultta.aspx?DTC=8&DC=1041072> (In Persian)
- Ghahvechi, F., Fathi Ashtiani, A., & Azad Fallah, P. (2013). The relationship between metacognitive beliefs and coping styles with test anxiety in students considering the role of ambivalent attachment. *Research in Psychological Health*, 6(3), 10–18. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20080166.1391.6.3.2.3> (In Persian)
- Ghazanfari, F., & Badri, M. (2019). Developing an etiological model of social anxiety disorder in adolescents based on the components of anxiety sensitivity, negative emotional regulation and avoidant and ambivalent insecure attachment styles with the mediating role of emotion-oriented coping strategy. *Clinical Psychology Studies*, 9(35), 97–130. <https://search.isc.ac/dl/search/defaultta.aspx?DTC=8&DC=1041072> (In Persian)

- Golkari, S., & Pourshafei, H. (2019). The predictive role of life expectancy in marital life satisfaction of women in Birjand city. *Farhang-e Khorasan (Cultural-Social Studies of Khorasan)*, 13(2), 153–175. <https://doi.org/10.22034/fakh.2019.93130> (In Persian)
- Graham, C. (2025). The Kids Are Not OK, but Education Innovations Provide Hope. *American Educator*, 48(4), 3–6. <https://www.aft.org/ae/spring2025/graham>
- Heydari, M. R., Akbari, H., Amirpour, M., & Majdi, A. A. (2025). The collapse of childhood life: A grounded study on the formation of child labor. *Sociology of Social Institutions*, 12(25), 37–78. <https://doi.org/10.22080/ssi.2025.28243.2239>
- Ibrahim, A., Abdala, S. M., Jafer, M., Abdelgadir, J., & Vries, N. D. (2019). Child labor and health: A systematic literature review of the impacts of child labor on child's health in low- and middle-income countries. *Journal of Public Health*, 41(1), 18–26. <https://doi.org/10.1093/pubmed%2Ffdy018>
- ILO. (2021). *Child Labour: Global estimates 2020, trends and the road forward*. <https://www.ilo.org/publications/major-publications/child-labour-global-estimates-2020-trends-and-road-forward>
- Jayawardana, D., Baryshnikova, N. V., & Cheng, T. C. (2023). The long shadow of child labor on adolescent mental health: A quantile approach. *Empirical Economics*, 64, 77–97. <https://doi.org/10.1007/s00181-022-02241-5>
- Kamari, S., & Sheikholeslami, R. (2015). The mediating role of optimism in the relationship between people's attachment styles and their happiness and life expectancy. *Quarterly Journal of Applied Research in Educational Psychology*, 2(2), 50–67. https://journals.pnu.ac.ir/article_2282.html (In Persian)
- Kaur, P., & Baruah, A. (2023). The effect of family cohesiveness on life satisfaction. *International Journal of Creative Research Thoughts*, 11(5), 1–11. <https://doi.org/10.1177/0044118X17704865>
- Khankesh, M., Amini Rarani, M., & Nosratabadi, M. (2020). The effect of anger management training on aggression and anxiety of working children. *Koomesh*, 22(2), 255–262. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.1735451.1399.9.1.3.6> (In Persian)

- Kheyri Hassan, M., Khodabakhshi Koolaee, A., & Taghvaei, D. (2016). The difference in aggression and anxiety in working children with and without sexual abuse. *Journal of Pediatric Nursing*, 3(2), 10–15.
<https://doi.org/10.21859/jpen-03022> (In Persian)
- Khodabakhshi Koolaee, A., Falsafinejad, M. R., & Abbas Gholinejad, M. (2018). The effectiveness of storytelling on reducing aggression and loneliness in Afghan immigrant working children. *Journal of Pediatric Nursing*, 5(2), 59–67. <http://jpen.ir/article-1-318-fa.html> (In Persian)
- Khoshabi, K., & Abouhamzeh, E. (2014). *John Bowlby: Attachment theory*. Danjeh. (In Persian)
- Korkmaz, H., Korkmaz, S., & Çakar, M. (2019). Suicide risk in chronic heart failure patients and its association with depression, hopelessness and self-esteem. *Journal of Clinical Neuroscience*, 68, 51–54.
<https://doi.org/10.1016/j.jocn.2019.07.062>
- Kuzeyli Yildirim, Y., Serto, O. O., Uyar, M., & Fadiloglu, C. (2006). The relationship of pain and hopelessness in patients with cancer. *European Journal of Pain*, 10(S1), S147. [https://doi.org/10.1016/S1090-3801\(06\)60560-0](https://doi.org/10.1016/S1090-3801(06)60560-0)
- Lin, K., Akalanka, K., Thapa, S., Allan, J., Buyes, N., & Sun, J. (2025). Relationship of parental caregiving and child labour with developmental problems and mental health in children in low-to-middle-income countries using the socioecological resilience model. *BMC Public Health*, 25, Article 2323. <https://doi.org/10.1186/s12889-025-23527-0>
- López-Gómez, I., Chaves, C., & Vázquez, C. (2020). Life satisfaction. In B. J. Carducci, C. S. Nave, A. Di Fabio, D. H. Saklofske, & C. Stough (Eds.), *The Wiley encyclopedia of personality and individual differences: Vol. 3. Personality processes and individual differences* (pp. 275–280). Wiley Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9781118970843.ch224>
- Mandegar, S. (2017). A legal study of the situation of working, street and homeless children. *Journal of Political Science, Law and Jurisprudence Studies*, 2(2), 1–30. (In Persian)
- McLewin, L. A., & Muller, R. T. (2006). Attachment and social support in the prediction of psychopathology among young adults with and without a history of physical maltreatment. *Child Abuse & Neglect*, 30, 171–191.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2005.10.004>

- Merenkova, V. S., & Solodkova, O. E. (2020). A study of the phenomenon of "life satisfaction". *Kompleksnye issledovaniya detstva (Complex studies of childhood)*, 2(1), 4–12. <https://doi.org/10.33910/2687-0223-2020-2-1-4-13>
- Moeinfar, R., Kiani, F., & Ghazanfari, A. (2025). Modeling psychosomatic complaints based on maltreatment and psychological distress mediated by social support in working children. *Journal of Rehabilitation in Nursing Research*, 11(4), 71–83. <http://ijrn.ir/article-1-926-en.html> (In Persian)
- Momeni, K., Moinoddini, Z., & Moradi, A. (2024). The relationship between attachment style and separation anxiety disorder in badly-cared and orphan adolescent girls: The mediating role of stress coping strategy and internalized symptoms. *International Journal of Behavioral Sciences*, 18(1), 1–8. <https://doi.org/10.30491/ijbs.2024.409185.2001>
- Mousavi, N. S., Shirmohammadi, F., Abbasi, N., Shahidi, M., & Eftekharpanah, M. (2023). The relationship between life expectancy and death anxiety in elderly women: The mediating role of COVID-19 anxiety and psychological hardness. *Iranian Journal of Forensic Medicine*, 29(2), 69–79. <http://sjfm.ir/article-1-1462-fa.html> (In Persian)
- Munoz, R. T., Pharris, A. B., & Hellman, C. M. (2022). A linear model of adverse childhood experiences (ACEs) as drivers of lower hope mediated by lower attachment security in an adult sample. *Journal of Family Violence*, 37(4), 671–679. <https://doi.org/10.1007/s10896-021-00282-5>
- Nariman, H., Hassanzadeh, A., Ghamarani, A., & Amidi Mazaheri, M. (2020). Investigating the relationship between depression, anxiety and stress with social support and life satisfaction in mothers of children with autism spectrum disorder. *Journal of Health System Research*, 16(3), 199–205. <http://dx.doi.org/10.22122/jhsr.v16i3.3847> (In Persian)
- Nemati, S., Shojaeian, N., Deetjen-Ruiz, R., Kaurav, R. P., Badri, R., & Khani, Z. (2022). Resilience, attachment to God, and hope in mothers of children with a specific learning disability. *Psychiatric Nursing*, 13(2), 163–167. <https://doi.org/10.14744/phd.2022.15013>
- Norouziyan, R., Khanmohammadi, A., & Khanehkeshi, A. (2025). Structural relationships between attachment styles and social anxiety in adolescents dependent on internet games: The mediating role of cognitive emotion regulation. *Rooyesh Psychology Quarterly*, 14(3), 143–153. <http://frooyesh.ir/article-1-5667-fa.html> (In Persian)

- Nourian, N., & Moghimian, M. (2025). Impact of life skills training on the hope for the future and emotional-behavioral problems of Afghan migrant child laborers in Isfahan. *Journal of Health Research in Community*, 11(1), 22–34. <http://jhc.mazums.ac.ir/article-1-1110-fa.html> (In Persian)
- Pacione, L., Measham, T., & Rousseau, C. (2013). Refugee children: Mental health and effective interventions. *Current Psychiatry Reports*, 15(2), 341. <https://doi.org/10.1007/s11920-012-0341-4>
- Pasyar, S., Rezaei, S., & Mousavi, S. V. (2018). Stress-coping strategies, attachment styles, and resiliency of working children in Tehran, Iran. *Child Indicators Research*, 12, 1083–1105. <https://doi.org/10.1007/s12187-018-9572-1>
- Poteat, V. P., Rivers, I., & Vecho, O. (2020). Membership experiences in gender-sexuality alliances (GSAs) predict increased hope and attenuate the effects of victimization. *Journal of School Psychology*, 79, 16–30. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2020.02.001>
- Rezaei Ardani, F., Akrami, M., & Naeimabadi, M. M. (2023). Investigating the relationship between attachment styles and anxiety in children and adolescents. *9th Scientific Research Conference on Development and Promotion of Educational Sciences and Psychology in Iran*, Tehran. <https://civilica.com/doc/1839322> (In Persian)
- Sabzevari, M. E., Keramati, M., & Nasimi, S. A. (2019). The correlation between religious orientation and life expectancy with life satisfaction. *Islamic Lifestyle with a Focus on Health*, 3(2), 91–98. https://www.islamiilife.com/article_189512.html (In Persian)
- Safavi, M., & Maroufi, S. (2012). Correlation between attachment styles and state-trait anxiety. *Medical Sciences Journal of Islamic Azad University*, 22(4), 307–312. <http://tmuj.iautmu.ac.ir/article-1-628-fa.html> (In Persian)
- Salimi Bajestani, H., Hosseini Ghomi, T., & Zakeri, N. (2014). The relationship between religious orientation and hope with health anxiety in female nurses at Imam Khomeini Hospital in Tehran. *Iranian Journal of Nursing Research*, 9(1), 17–24. <http://ijnr.ir/article-1-1329-fa.html> (In Persian)
- Samavi, A., Araban, S., Javdan, M., RaisSaadi, R. H., & Sheikhi Fini, A. A. (2012). Comparing hope and academic self-efficacy beliefs in high and low achievement students: A casual-comparative study. *Journal of Basic and Applied Scientific Research*, 2(8), 7998–8001.

- Sarfika, R., Zein, G. F., Andreni, R., Refnandes, R., & Saifudin, I. M. M. Y. (2024). Comparing parenting styles: Their influence on adolescent's internet addiction. *Healthcare in Low-resource Settings*, 12(1), 1–13. <https://doi.org/10.4081/hls.2023.11932>
- Sarvghad, S., Rezaei, A., & Irani, F. (2012). The relationship between attachment styles and personality traits with anxiety. *Woman and Society (Sociology of Women)*, 3(2), 117–136. <https://sid.ir/paper/169146/fa> (In Persian)
- Shabahang, R., Bagheri Sheykhgafshe, F., Shahriari Sarhadi, M., Yousefi Siakouche, A., & Haji Aliani, V. (2020). Comparison of hope and prosocial behavior tendencies in different levels of positive consequences of cancer. *Journal of Health Psychology*, 9(1), 95–112. <https://doi.org/10.30473/hpj.2020.47602.4488> (In Persian)
- Shishehgaran, M., & Haji Dehabadi, M. A. (2018). A victimological study of working children. *Lawyar Scientific Quarterly*, 2(8), 1–30. <https://sid.ir/paper/514825/fa> (In Persian)
- Simbar, S., Hosseinkhanzadeh, A. A., & Abolghasemi, A. (2019). Hope for the future, attachment relationships and emotional-behavioral problems in working children. *Child Mental Health*, 6(3), 1–10. <http://dx.doi.org/10.29252/jcmh.6.3.6> (In Persian)
- Snyder, C. R., & Lopez, S. J. (2007). *Positive psychology: The scientific and practical explorations of human strengths*. Sage Publications.
- Snyder, C. R., Cheavens, J., & Simpson, S. C. (1997). Hope: An individual motive for social commerce. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, 1(2), 107–118. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/1089-2699.1.2.107>
- Snyder, C. R., Lopez, S. J., & Shorey, H. S. (2003). Hope theory, measurements, and applications to school psychology. *School Psychology Quarterly*, 18(2), 122–139. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1521/scpq.18.2.122.21854>
- Sturrock, S., & Hodes, M. (2016). Child labour in low- and middle-income countries and its consequences for mental health: A systematic literature review of epidemiologic studies. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 25(12), 1273–1286. <https://doi.org/10.1007/s00787-016-0864-z>

- Sulaiman, N., & Shahid, R. (2025). Predicting adolescent anxiety with childhood attachment disruptions: A systematic review. *Journal of Early Childhood Care and Education (JECCE)*, 9(1), 1–10.
<https://doi.org/10.30971/jecce.v9i1.2577>
- Taheri, M. (2012). The relationship between attachment style and life expectancy in mothers with educable mentally retarded sons. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 14(53), 24–35.
<https://doi.org/10.22038/jfmh.2012.930> (In Persian)
- Warner, R. (2022). Considering the importance of attachment in outcomes: The case of summer camp. *Journal of Youth Development*, 17(4), 6–25.
<https://doi.org/10.5195/jyd.2022.1259>
- Yildirim, Y., Serto, O. O., Uyar, M., & Fadiloglu, C. (2006). The relationship of pain and hopelessness in patients with cancer. *European Journal of Pain*, 10(S1), S147. [https://doi.org/10.1016/S1090-3801\(06\)60560-0](https://doi.org/10.1016/S1090-3801(06)60560-0)
- Yu, J., & Liu, X. (2021). Effect of psychological intervention care on the negative mood and hope level of elderly patients undergoing knee arthroplasty. *American Journal of Translational Research*, 13(6), 6584–6591. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8290736/>
- Zahouri Zangeneh, Z., Emamipour, S., & Baghdasarians, A. (2024). The model of predicting hope based on attachment styles and time perspective with the mediation of students' psychological resilience. *Applied Psychological Research*, 4(15), 239–260.
<https://doi.org/10.22059/japr.2024.348488.644368> (In Persian)